

Witboek Open en wendbare overheid

Reactie van de Verenigde Verenigingen

September 2017

Situering

De Vlaamse overheid lanceerde in november 2016 een 'Groenboek Bestuur' met 30 voorstellen om tot een moderne Vlaamse overheid te komen. Dit groenboek was onderwerp van een open en brede consultatieronde waarbij ook de Verenigde Verenigingen een reactie gaf. Dit resulteerde in de zomervakantie van 2017 in een witboek met 5 speerpunten dat door de VR bekrachtigd werd.

Het is nu de bedoeling dat er tussen juli en november 2017 een implementatieplan wordt opgemaakt, wat in november 2017 door het Voorzitterscollege zou moeten goedgekeurd worden. In december 2017 wil de VR een eerste principiële goedkeuring van het Vlaams bestuursdecreet.

Algemene bedenkingen

- Het groenboek was concreter en vollediger. Bij elke maatregel stonden betrokken actoren, stakeholders en financiële en personele inzet vermeld.
- Bijzonder opmerkelijk is dat ene welbepaalde criterium om beleidsintenties finaal in het witboek op te nemen, namelijk "budgettaire en personele neutraliteit". In onze overwegend positieve reactie op het groenboek, gaven we al aan dat **het slagen van intenties en maatregelen zou staan of vallen met de nodige investeringen. Het is nu helder dat die er dus niet komen.**
- De keuze om maatregelen op te splitsen in korte en lange termijn is begrijpelijk. Maar meermaals lijken de maatregelen in dit witboek al in het regeerakkoord te staan. **Op korte termijn –voor de lopende legislatuur – spreekt dus weinig tot geen ambitie.**
- Veel maatregelen zijn 'harmoniseren en actualiseren' van bestaande teksten. Ook veel 'portalen'. Dat is zeker niet persé slecht, maar het is maar de vraag of dit essentieel veel zal veranderen.
- Veel maatregelen op korte termijn zijn toch zeer vaag, genre 'we zetten nog sterker in op ...' en "we onderzoeken of ..." ...wat betekent dat concreet? Welke actoren worden betrokken? Hoeveel zal dat kosten? We hopen dat deze vragen een antwoord krijgen in het op te maken implementatieplan?

- “Interbestuurlijke aanpak” is beperkt tot “de Vlaamse overheid zal dit witboek onder de aandacht brengen van de andere overheidsniveaus”. Dit is een zwaktestod, zeker in vergelijking met de pistes die in het Groenboek opgenomen werden.
- **Veel zal afhangen van het implementatieplan. We kijken daar dus sterk naar uit en worden er bij de totstandkoming ervan graag over bevroagd.**
- Soms is er een wat onduidelijke link tussen de ambities op LT en KT en de geplande wijzigingen aan het bestuursdecreet.

Bedenkingen per speerpunt

A. Dienstverlening draait om mensen

- De lancering van een eerste versie van zowel een digitaal Burgerloket als van een ondernemingsloket, is een goede stap. **Het lijkt een gemiste kans om hier niet in dezelfde beweging ook een digitaal verenigingsloket te plannen.** De noodzaak en modaliteiten zijn nochtans relatief gelijkaardig met die van het ondernemingsloket. (NB: we zetten nu ism de Vlaamse overheid de eerste stappen voor de totstandkoming van een dergelijk loket).
- Er zal een **kader uitgewerkt worden voor “vernieuwende samenwerkingsvormen”**. Het gaat dan over cocreatie, coproductie en recht om uit te dagen, waarbij de overheid de dienstverlening in samenwerking met burgers, verenigingen en ondernemingen kan vormgeven, uitvoeren en laten uitvoeren. Onder andere omdat we daar in onze reactie op het Groenboek al dieper ingingen op een mogelijk kader daarvoor, worden we graag betrokken bij de opstelling daarvan.
- Er zal “onderzocht worden **of en binnen welk kader de lokale initiatieven m.b.t. burgerbegrotingen ook op Vlaams niveau kunnen uitgevoerd worden**”. We worden hier graag bij betrokken.

B. Meerwaarde creëren door participatie

- Een “interactieve aanpak wordt de norm”. Maar tegelijk wordt dit “principe” van een interactieve aanpak die er altijd zou moeten zijn, nu gekoppeld aan een “**transparante afweging of participatie een echte maatschappelijke meerwaarde genereert**”. Dat is **tegenstrijdig én problematisch.**
 - o Is een “beter afgewogen beleidsvoering, meer draagvlak en meer legitimiteit voor de overheid” dan niet voldoende als ‘maatschappelijke meerwaarde’?
 - o Meermaals herhalen dat participatie en daadkracht moet in evenwicht zijn, vertrekt van de veronderstelling dat participatie daadkracht in de weg staat. Uiteraard wordt hier bedoeld op de soms lange doorlooptijd van participatieprocessen zonder dat ze essentiële, interessante elementen toevoegen. Dat is inderdaad vaak het geval, maar uit

onderzoek blijkt dat dit veeleer met de timing en organisatie van participatie te maken heeft dan met het 'principe'.

- Wie zal op welk moment in het beleidsproces de 'transparante afweging' maken of participatie al dan niet maatschappelijke meerwaarde genereert?
- Dat de Vlaamse overheid (op lange termijn) voor complexe maatschappelijke uitdagingen meer wil werken met **ambtelijke of externe bemiddelaars en onafhankelijke tussenpersonen** die de nodige tijd, vrijheid en ondersteuning krijgen, is een goede zaak.
- De maatregelen op korte termijn zijn minimaal en vaak niet echt nieuw, maar betekenen wel een vooruitgang. De meer ambitieuze maatregelen (zoals meer interactieve, deliberatieve vormen van besluitvorming) zijn dan weer te vaag geformuleerd. Hopelijk wordt dit rechtgezet in het implementatieplan.
- We herhalen dat het begeleiden van brede en open participatietrajecten niet vanzelf gaat. Dit vergt een budgettaire en personele investering.
- **Met betrekking tot de raadpleging van strategische en andere adviesraden zullen "mogelijke verbeteringen onderzocht worden"**. We denken dat er op dat vlak al heel wat onderzoek en voorbereidend werk gebeurd is dat moet meegenomen worden in deze oefening. We worden daar graag bij betrokken.
- Het structureel overleg tussen de strategische adviesraden en de bevoegde ministers op twee momenten én de ruimte voor regelmatig inhoudelijk overleg op dossierniveau, is een stap vooruit.
- Op p.20 worden de volgende aanpassingen aan de organisatie van het (strategisch) adviesstelsel opgesomd. We hadden hier graag wat verduidelijking bij, zowel bij de aanpassingen als bij de drijfveren ervoor:
 - *Generieke bepalingen worden behouden, maar met aanvullend karakter. Ze gelden alleen als er geen afwijkende specifieke regeling is. De rechtspersoonlijkheid is geen noodzakelijke voorwaarde voor de inhoudelijke onafhankelijkheid van de SAR, en wordt dus weggelaten als verplichting. Het onafhankelijkheidsprincipe wordt wel explicieter geformuleerd. Adviseren over conceptnota's, groen- of witboeken die bij het Vlaams Parlement ingediend worden, wordt expliciet toegevoegd aan de generieke taakomschrijving van de SAR. De mogelijkheid om experts (zonder stemrecht) uit te nodigen voor vergaderingen van de raad wordt ingeschreven als generieke bepaling.*
 - *De adviesverplichting voor voorontwerpen van decreet en ontwerpen van strategische besluiten van de Vlaamse Regering blijft bestaan, maar wordt aangevuld met de mogelijkheid voor ministers om advies te vragen in de conceptfase vóór een formele regeringsbeslissing is genomen. Voorontwerpen van decreten tot goedkeuring van internationale akten zijn van de adviesverplichting uitgezonderd.*

C. Regelgeving als hefboom voor groei en innovatie

- In het algemeen zijn de maatregelen op korte termijn zijn positief. Ze zijn echter (opnieuw) vrij vaag geformuleerd.
- Bestaande omzendbrieven over de regelgevings- en beleidsprocessen actualiseren en herwerken tot één geheel is een stap vooruit. Er moet wel over gewaakt worden dat de essentiële elementen daarin (compensatieregel administratieve lasten; regelgevingsagenda ...) niet verloren gaan of verwateren.
- Een analyse van de volledige keten van besluitvorming van de Vlaamse Regering is positief, maar ook hier liggen allicht al vele bouwstenen. Een nieuw, integraal, onderzoek lijkt ons onnodig tijdverlies.

D. Onderbouwd beleid als verantwoording en kennisopbouw

- Een prestatiebegroting komt allicht de transparantie ten goede. De invoering van 'spending reviews' (= analyse van uitgavenposten om te zien of beleidsprioriteiten daarin terug te vinden zijn) kan mogelijk een zinvolle aanvulling zijn, maar is zeker niet alleenzalmakend. Want er is toch waarschijnlijk niet altijd en per definitie een één op één verband tussen een financiële uitgave en het succesvol realiseren van een beleidsprioriteit.
- Het is een goede zaak dat er een portaal komt waar statistieken, onderzoeks- en evaluatiedata en –documenten publiek en toegankelijk gemaakt worden en dat er aandacht is voor beknopte, bruikbare syntheses van dit alles.

E. Oplossingsgericht samenwerken als een netwerkorganisatie

- De **passage over het "verder opdrijven van de politiek-ambtelijke samenwerking"** is nietszeggend. Gezien het grote belang van een duidelijkere afstemming tussen politiek en administratie, **is dit een gemiste kans.**
- Het is een goede zaak dat de Vlaamse overheid ook intern met regelluwe zones zal werken en dat er geïnvesteerd wordt in netwerkmanagers.
- De voorgestelde vernieuwingen in het bestuursdecreet vergen enige verduidelijking.